

deren, grietman van Gaasterland, benoemd werd in het 700 zielen tellende Oudemirdum c.a. Voorzover na te gaan diende Troste junior nooit als hulpprediker; tijdens de wachtperiode verdiende hij in Workum als grutter de kost voor zijn vrouw – een dochter van de plaatselijke hervormde predikant L.M. de Boer – en de zeven kinderen die hun inmiddels waren geboren. J. Troste bleef tot zijn dood in 1881 in zijn eerste gemeente staan. Afschrikken deed zijn carrière zeker niet; hij stond aan het begin van een kleine predikantenfamilie: twee van zijn zonen werden later ook predikant en toen de oudste in 1871 beroepen was te Oosterhaule mocht zijn vader hem bevestigen. Een dochter trouwde met een collega en uit dit huwelijk kwam opnieuw een predikant voort.¹²³ De meeste volhouders zouden evenals Troste slechts één kleine gemeente dienen; hoe korter hun wachtperiode, des te meer kans zij – althans achteraf bezien – maakten op verdere beroepen. De al genoemde Nijenhuis vormde een uitzondering op deze regel: na Eierland zou hij zou hij nog vijf andere gemeenten dienen eer hij in 1889 overleed.

Het profiel van 800 geregistreerden

Omdat er van de meeste onderzochten weinig concrete gegevens bekend zijn, is het moeilijk aan te geven, waarom nu juist deze groep kandidaten, respectievelijk een kleine groep die niet aan het proponenten toekwam (exclusief de Duitsers die alleen in eigen land examen aflegden), moeilijk een eigen gemeente kreeg, c.q. daarvan afzag. In de eerste plaats kan gedacht worden aan fysieke belemmeringen. Karikaturen in de toenmalige literatuur, maar ook latere herinneringen, noemen vooral fysieke kenmerken als een zwakke stem en het feit dat men een bril droeg. Uit correspondentie met het ministerie van Eredienst blijkt dat dergelijke zaken er echt toe deden. De al genoemde Stucki kreeg in Nederland geen kans, omdat bekend was dat hij ooit last van toevallen had gehad. Ook het feit dat men geen aangename uitspraak en aantrekkelijk gezicht had (vanwege een brede mond), kon iemands carrière schaden.¹²⁴ Ook de psychische constitutie zal een rol gespeeld hebben; de genoemde L. Fockens H.F.Tz. biedt daarvan een sprekend voorbeeld. Het feit dat iemand niet verloofd was, kan eveneens een beroep moeilijker hebben gemaakt. Bij de onderzochte groep konden 374 eerste huwelijken worden geregistreerd en één verloving. De meeste kandidaten trouwden pas als ze een eigen gemeente kregen. De weinigen die eerder huwden, deden dit meestal nadat ze een aanstelling als vaste hulpprediker hadden gekregen. Wie kinderen kreeg, kwam dan in de problemen; het traktement was onvolgende om bijvoorbeeld een vrouw en drie kinderen ‘fatsoenlijk’ te onderhouden.¹²⁵ Van 90 kandidaten kon worden vastgesteld dat

36), A.L. van Woerden (...-69; 35). Vgl. C. van den Broeke, *Een geschiedenis van de classis (...)*, Kampen 2005, 180, 191.

¹²³ J. Troste (10-81; 35); de betreffende zonen waren: L. Troste en C.J. Troste; BZ 1850B, 504v.; SWV 1871, 791; Wingelaar, *Studeren*, 86; W. Duinkerken, *Sinds de Reductie in Stad en Lande van Groningen II*, Bedum 1992, 454; <http://members.lycos.nl/muswarkumserfskip>.

¹²⁴ Keetje Hooijer-Bruins, *Domineesdochter in 's-Graveland. Domineesvrouw in Zaltbommel 1817-1886*, [repro:] Zaltbommel 1981, I, 117v.; m.n. ook C.E. van Koetsveld en E.J. Potgieter bij: Jensma, ‘Cyclische bewegingen’, 181-184. B. Nieuwold aan J.D. Janssen, 30 april 1842 (over C.H. van Herwerden te Beetsterzwaag als mogelijk predikant voor Eernewoude); H.E. Vinke aan J.D. Janssen, 17 febr. 1844 (over A.C. Stucki); MvE 1624, 13; 1572 (20